

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Çevrim içi Mahremiyet Kaygıları

Online Privacy Concerns of Information and Records Management Department Students

Vedat GÜLTEKİN*

Öz

Bu araştırma, bilgi ve belge yönetimi bölümü lisans öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerini ve çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmanın katılımcılarını, 2025 yılında Türkiye’deki üniversitelerdeki bilgi ve belge yönetimi bölümlerinde eğitim gören 372 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ve Alakurt (2017) tarafından uyarlanan “Çevrimiçi Mahremiyet Kaygısı Ölçeği” ile toplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı, parametrik testler olan bağımsız gruplar t-testi ve one-way ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları orta düzeydedir. Öğrencilerin çoğu, mahremiyet konusundaki kaygıları nedeniyle çevrim içi ortamlarda kişisel bilgilerini paylaşmaktan kaçınma eğilimi göstermektedir. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları, cinsiyetlerine göre, çevrim içi güven, ödeme alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında kadın öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. E-posta kullanımı alt boyutuyla cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sınıf düzeylerine göre, çevrim içi güven, ödeme alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında 4. sınıf öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. E-posta kullanımı alt boyutuyla sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Yaşlarına göre, sadece çevrim içi güven alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 31+ yaş üzerindeki öğrencilerle 18-22 yaş aralığındaki öğrenciler arasında 31+ yaş üzerindeki öğrenciler lehine bir anlamlılık vardır. Çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları, çevrim içi ortamlarda geçirdikleri süreler göre ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırma sonuçları, bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin, çevrim içi ortamlarda dikkatli olmaları ve bilinçlenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çevrim içi mahremiyet, çevrim içi mahremiyet kaygısı, dijital mahremiyet kaygısı, bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri.

Abstract

This study investigates the level of online privacy concerns among undergraduate students in the department of information and records management, as well as whether these concerns vary according to different variables. The

* Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu. E-posta:vgultekin@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3118-9822

participants of the study, in which quantitative research method was used, consisted of 372 students studying in the information and records management departments of universities in Turkey in 2025. Data in the study were collected using a questionnaire form created by the researcher and the "Online Privacy Concerns Scale" adapted by Alakurt (2017). Since the data were normally distributed, parametric tests such as independent samples t-test and one-way ANOVA test were used. According to the research results, students' online privacy concerns are at a moderate level. Most students tend to avoid sharing personal information online due to privacy concerns. Students' online privacy concerns show a statistically significant difference in favor of female students in the online trust, payment sub-dimensions and the whole scale, according to their gender. There is no statistically significant difference between the e-mail usage sub-dimension and the gender variable. According to the grade levels, there is a statistically significant difference in favor of 4th grade students in the online trust, payment sub-dimensions and the whole scale. There is no statistically significant difference between the email usage sub-dimension and the grade variable. According to their ages, there is a statistically significant difference in favor of students aged 31 and above only in the online trust sub-dimension. There is a significant difference between students aged 31 and above and between students aged 18-22, favoring students aged 31 and above. There is a statistically significant difference among students according to their purposes of using online environments. Students' online privacy concerns do not show a statistically significant difference according to the time they spend in online environments. The research results reveal that students of the information and records management department need to be careful, concerned, and conscious in online environments.

Keywords: Online privacy, online privacy concerns, digital privacy concerns, students of the department of information and records management.

Giriş

Dijitalleşen dünyayla birlikte bireyler, gündelik yaşamlarında, eğitimde, alışverişte ya da birçok farklı alanda ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve sosyalleşmek amacıyla dijital teknolojileri ve interneti kullanmaktadırlar. Dijital teknolojilerin ve internetin günlük hayatımızdaki rolü giderek artmaktadır. 5,78 milyar kişi cep telefonu kullanmaktadır ve bu da dünya nüfusunun %70,5'ine denk gelmektedir. 2025 yılı başında toplam 5,56 milyar kişi interneti kullanmakta ve bu da dünya nüfusunun %67,9'luk kısmını oluşturmaktadır. Küresel sosyal medya kullanıcı sayısı, 5,24 milyar olup bu rakam dünyadaki tüm insanların %63,9'una eşittir (DataReportal, 2025).

Dijital teknolojilerin ve internetin sağladığı faydalara rağmen bireyler veri gizliliği ve çevrim içi mahremiyet konusunda endişelidirler. Pazar araştırması konusunda bağımsız öncü derneklerden birisi olan Worldwide Independent Network of MR (WIN), dünya çapında 39 ülkede 33.866 kişiyle yaptığı görüşmede kullanıcıların görüşlerini ve inançlarını araştırmıştır. Sonuçlara göre, dijital bağlantıların hayatımıza giderek daha fazla entegre olduğu, buna rağmen mahremiyet ve güvenlikle ilgili endişelerinin de arttığı belirtilmektedir. Araştırmanın yapıldığı ülkelerde, katılımcıların %45'i kişisel bilgilerinin çevrim içi ortamlarda paylaşılması konusunda endişe duymaktadırlar. Türkiye'de ise, kişisel verilerin dijital ortamlarda paylaşılması konusunda endişe duyanların oranı %58'dir (WIN, 2024).

2024 yılının 3. çeyreği itibarıyla dünya çapında yapılan bir araştırmaya göre, 65 yaş ve üstü internet kullanıcılarının kişisel verilerinin uygunsuz kullanımıyla ilgili daha fazla endişe duydukları, 16-34 yaş aralığındaki bireylerin de endişe oranının %26-31 arasında olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, tüm yaş gruplarında kadın kullanıcıların erkek kullanıcılara göre daha fazla endişe duydukları da çıkan sonuçlar arasındadır. Ülkeler bazında yapılan araştırmaya göre ise İspanya ve Portekiz ilk iki sırayı almaktadır. İspanya'daki internet kullanıcılarının %51,5'i şirketlerin kişisel verilerini kötüye kullanmasından endişe duyduğunu ifade etmektedirler. Portekiz %50 ile ikinci sırada yer alırken, Türkiye bu oran, %29'dur (DataReportal, Meltwater ve We Are Social, 2025). Kasım 2022 ile Ocak 2023 arasında yapılan küresel bir ankete göre, dünya genelindeki katılımcıların yaklaşık %60'ı mahremiyetlerini korumanın imkânsız olduğunu düşünmektedirler (Gen Digital, 2023).

2024 yılında dijital hizmetlere güvenen dünya çapındaki tüketicilerin sektöre göre payına bakıldığında ise bankacılık sektörünün tüketicilerin bilgilerinin güvenliği açısından en güvenilir sektör olduğu görülmektedir. İnternet kullanıcılarının zamanlarının çoğunu geçirdiği sosyal medya şirketlerine duyulan güven ise oldukça azdır (Thales Group, 2024). Buna rağmen, Kasım 2022 ile Ocak 2023 arasında yapılan küresel bir ankete göre, dünya çapındaki internet kullanıcılarının %63'ünün hayatlarını daha rahat

hâle getirmek için çevrim içi mahremiyetlerine yönelik belirli riskleri kabul ettikleri ortaya koyulmuştur (Gen Digital, 2023).

Tüm bu verilere bakıldığında, bireylerin çevrim içi ortamlarda mahremiyet konusunda endişe duydukları, çoğunluğunun gizliliği korumanın imkânsız olduğunu düşündüğü, özellikle sosyal medya platformlarına, veri gizliliği konusunda pek güvenmedikleri ve hayatlarını kolaylaştırmak için veri gizliliği konusundaki riskleri kabullendikleri görülmektedir. Bireylerin endişe duymalarına rağmen, çevrim içi ortamlarda veri gizliliğine dikkat etmemeleri bazı olumsuz durumlarla karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Dijital teknolojilerin ve internetin sağladığı faydaların yanında bu ortamlarda olumsuz durumlarla da karşılaşılabilir. Bireylerin kişisel verileri, kötü amaçlı kişilerin ya da grupların eline geçmekte, kredi kartı bilgileri ya da hesap bilgileri çalınarak maddi zararlar oluşabilmektedir. Ayrıca siber ortamlarda taciz ya da zorbalık gibi istenmeyen durumlar yaşanabilmektedir (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2019; Binark ve Bayraktutan, 2018, s. 18).

Toplumdaki tüm bireylerin, çevrim içi ortamların sağladığı olanaklardan yararlanırken çevrim içi mahremiyetlerini nasıl koruyacaklarına ilişkin bilinçli olmaları gerekmektedir. Geleceğin bilgi profesyonelleri olacak olan ve hâlihazırda toplumdaki bir birey olan bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri dijital ortamlarda güvenli bilgi kullanımı, siber güvenlik ve çevrim içi mahremiyet konularında bilgi, beceri ve donanımına sahip olmalıdır.

Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygılarının incelenmesi, hem mesleki etik hem de bilgi güvenliği açısından önemli bir konudur. Bilgi ve belge yönetimi, bilginin toplanması, saklanması, düzenlenmesi ve paylaşılması süreçlerini kapsayan, doğrudan hassas ve kişisel bilgilerin yönetimini de içeren bir disiplindir. Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri, eğitimleri gereği kişisel verilerin korunması, bilgi güvenliği, mahremiyet ve etik konularında mesleki sorumluluk taşıyacak bireylerdir. Ancak dijitalleşmenin hızla artmasıyla birlikte, hem birey olarak kendi çevrim içi mahremiyetlerini koruma hem de mesleki yaşamda kullanıcıların verilerini güvence altına alma konularında ne düzeyde kaygıya sahip oldukları bilinmemektedir.

Tüm kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi, bilgi merkezlerinde de iş ve işlemleri yürütmek ya da hizmet geliştirmek amacıyla kullanıcılardan bilgi talep edilmektedir. Ayrıca kullanıcıların, dijital kütüphanelere bağlanırken kullandığı e-posta, c adresi veya kullandıkları bilgisayarların arama geçmişleri ve çerezler vasıtasıyla çeşitli bilgiler toplanmaktadır (Eroğlu ve Çakmak, 2020; Henkoğlu, 2015). Bilgi merkezlerinde çeşitli amaçlarla edinilen bu bilgilerin ve kullanıcıların gizliliği, gizlilik savunucusu bilgi profesyonellerinin sorumluluğundadır. Başka bir deyişle, bilginin gizliliğini korumak bilgi profesyonellerinin temel sorumluluklarından biridir (American Library Association, 2021). Benzer şekilde, Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA-International Federation of Library Associations and Institutions) tarafından da kişisel mahremiyete saygı ve gizliliğin korunması temel ilkelerden birisi olarak kabul edilmektedir (IFLA, 2015).

Bilgi ve belge bilimi alanındaki literatür, kütüphaneler, kütüphaneciler ve bilgi profesyoneli adaylarıyla ilgili gizlilik çalışmalarını ortaya koymaktadır (Al-Suqri vd., 2020; Corrado, 2019; Eroğlu, 2018; Eroğlu ve Çakmak, 2020; Fortier ve Burkell, 2015; Hunt vd., 2023; Katulic, 2023; Lamdan, 2015; Wang vd., 2023; Zimmer, 2014). Ancak, bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin dijital mahremiyet kaygı düzeylerini ve bunları etkileyen demografik faktörleri ortaya koyan kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Geleceğin bilgi toplumunun temel aktörleri olan bilgi profesyonellerinin çevrim içi gizlilik endişelerinin ortaya çıkmasıyla, dijital dünyada daha bilinçli hareket etmeleri ve hizmet verdikleri bireyleri bu doğrultuda bilinçlendirmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda, bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygılarının belirlenmesi mevcut durumlarını ortaya koyarak, mezuniyet sonrası mesleki yaşamlarında sergileyecekleri mesleki tutumları, kullanıcı güvenliğini koruma yaklaşımları ve bilgi etiği uygulamaları hususlarına da ışık tutacaktır.

Bu çalışmada, çevrim içi mahremiyet kaygısı kavramından bahsedilerek, Alakurt (2017) tarafından geliştirilen “Çevrimiçi Mahremiyet Kaygısı Ölçeği” ışığında bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları ve bu kaygılarının farklı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları ne düzeydedir?
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri, mahremiyet kaygısı taşıdığı hâlde kişisel bilgilerini çevrim içi ortamlarda paylaşmakta mıdır?
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları, cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları, sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları, yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları, çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre farklılık göstermekte midir?
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygıları, çevrim içi ortamlarda geçirdikleri sürelerle göre farklılık göstermekte midir?

Mahremiyet ve Çevrim içi Mahremiyet Kaygısı

Mahremiyet, kişinin özel yaşam alanını ve kişisel verilerini koruma hakkı olarak tanımlanmaktadır (Robison, 2017; Zengin vd., 2015). Mahremiyet kavramının kökenleri, 16. ve 17. yüzyıllarda yaşanan toplumsal ve siyasal dönüşümlere dayanmaktadır (Elliott ve Soifer, 2010). Modernleşme ile birlikte, kişinin yalnız kalabilme, özel alanını belirleme ve kişisel verilerini ne ölçüde paylaşacağına karar verme özgürlüğü; bireysel özerklik ve özgürlük kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir (Canbolat, 2022; Schoeman, 1984). Mahremiyet, etik, hukuki ve sosyolojik boyutlarıyla farklı disiplinler tarafından incelenirken (Dedeoğlu, 2014; Kakırman Yıldız, 2012), kültürel değerler, dini inanışlar, ahlaki normlar ve bireysel farklılıklar bu kavramın sınırlarını ve anlamını belirlemede önemli; fakat karmaşıklaştırıcı faktörler olarak öne çıkmaktadır (Budak, 2018; Kokolakis, 2017).

Mahremiyet kavramı, tarihsel süreç içinde toplumsal ve siyasal değişimlerle şekillenmiş temel bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. 16. yüzyılda belirgin biçimde tanımlanmaya başlanan mahremiyet, 16. ve 17. yüzyıllarda şehirleşme, kalabalık nüfus ve toplumsal hareketler ile birlikte anlam kazanmış ve bireylerin özel alanlarını koruma ihtiyacı ile ilişkilendirilmiştir (Elliott ve Soifer, 2010). 19. yüzyılda kişisel alanların daha belirgin hâle gelmesi, modernleşme süreciyle birlikte mahremiyet algısının yeniden şekillenmesine yol açmış; bireylerin kendi yaşamlarını kontrol etme ve özel alanlarını koruma hakları ön plana çıkmıştır (Canbolat, 2022). 20. yüzyılda sosyal yapı ve teknolojik gelişmeler, mahremiyetin sınırlarının yeniden tanımlanmasını gerektirmiştir (Kaplan, 2017). Küreselleşme ve dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla, geleneksel olarak özel ve kamusal alan arasında net bir ayırım sağlayan mahremiyet, dijital ortamda giderek daha karmaşık bir hâl almıştır (Çaycı ve Karagülle, 2014). 21. yüzyıl, mahremiyetin özellikle çevrim içi ortamda yeniden tanımlandığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır. İnternetin yaygınlaşması, sosyal medya ve dijital platformlar, bireylerin sürekli veri üretmesine ve paylaşılan bilgilerin izlenebilir hâle gelmesine yol açmış, böylece çevrim içi mahremiyet kavramı doğmuştur. Günümüzde çevrim içi mahremiyet, bireyler için önemli bir endişe ve tehdit kaynağı olarak kritik bir konu hâline gelmiştir (Karakuş ve Öniz, 2025, s. 130).

Dijital çağda mahremiyetin tehdit altında olması nedeniyle, kullanıcılar kişisel bilgilerinin hangi amaçlarla toplandığı, nasıl işlendiği, kimlerle paylaşıldığı ve bu bilgiler üzerindeki kontrol hakları konusunda önemli kaygılar yaşamaktadırlar (Okumuş ve Atılgan, 2021). Farklı amaçlar doğrultusunda kullanılan dijital teknolojilerin ve internetin yol açtığı zararlar karşısında bireyler, çevrim içi mahremiyetleri konusunda endişe duymaktadırlar (DataReportal, Meltwater ve We Are Social, 2025; WIN, 2024). Bireylerin, çevrim içi ortamlarda endişe duymaları, çevrim içi mahremiyet kaygısı kavramının ortaya çıkmasını ve bu konuda bireylerin tutumlarının araştırılması gerektiğini ön plana çıkarmıştır.

Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bir kişinin çevrim içi olarak kişisel bilgilerini ifşa etmekten kaynaklanan risk ve sonuçlar hakkındaki inançlarıdır (Baruh vd., 2017, s. 2). Aynı zamanda çevrim içi

mahremiyet kaygısı, bir bireyin çevrim içi ortamlarda bilgi paylaşma ile ilişkili riskler hakkındaki tutumu olarak da değerlendirilmektedir.

Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bireylerin kişisel bilgilerini çevrim içi ortamlarda paylaşırken, muhtemel risk ve olumsuz sonuçlar konusunda endişe duymaları olarak tanımlanırken, bireylerin çevrim içi satın alma, çevrim içi hizmetleri kullanma gibi pek çok davranışlarını da etkileyebilmektedir (Dong vd., 2024). Çevrim içi mahremiyet kaygısı, çevrim içi olarak kişisel bilgileri paylaşma konusunda bireylerde isteksizlik yaratabilir. Ayrıca, elektronik ortamda ticareti sınırlandırabilir ve interneti kullanma konusunda isteksizliğe yol açabilir (Wu vd., 2012, s. 890). Mahremiyet kaygısının, kullanıcıların kişisel bilgileri üzerindeki kontrol gücünü kaybettiğinde algıladığı psikolojik duyguların derecesiyle güçlü bir şekilde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Jamin vd., 2019, s. 15).

Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bir bireyin başkaları tarafından çok fazla kişisel bilgisinin toplanmasına karşı yeterli koruma sağlayamama, yanlış kişisel bilgiden kaynaklanan hatalar ve kişisel bilgilerin toplayan tarafça belirtilen amaçlar dışında kötüye kullanılması endişesine neden olabilmektedir (Jang ve Sung, 2021). Mahremiyet kaygısı için bir ölçüt olarak, toplama, yetkisiz ikincil kullanım, hatalar ve uygunsuz erişim boyutlarındaki yaklaşımlar önerilmektedir. Toplama kaygısı, çevrim içi ortamları kullanırken başkalarının sahip olduğu kişisel bilgi miktarına ilişkin endişe derecesini, yetkisiz ikincil kullanım kaygısı, çevrim içi ortamları kullanırken kişisel bilgilerin hizmet sağlayıcılar ya da kullanıcılar yerine üçüncü taraflara dağıtılacağına endişesi seviyesini, hatalara ilişkin kaygı, kişisel bilgilerin kasıtlı veya kasıtsız bir şekilde yanlış yönetilmesine ilişkin endişe düzeyi ve uygunsuz erişim kaygısı, kişisel bilgileri görüntülemek ya da üzerinde çalışmak için yetkili olmayan kişiler tarafından kolayca kullanılabilirlik uygunsuz korumaya ilişkin endişe düzeyini ifade etmektedir (Smith vd., 1996, s. 169; Stewart ve Segars, 2002, s. 36-37).

Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bireylerin, verilerle ilgili belirtilmiş olan süreçlere ilişkin taşıdığı belirsizlik, güven eksikliği ya da kontrolsüzlük hissiyle şekillenmektedir. Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bireylerin dijital ortamlarda etkileşim kurma biçimlerini, alışveriş davranışlarını ve e-hizmetlerin kullanımını etkilemenin yanı sıra, dijital ortamlarda daha güvenli ve bilinçli hareket etmesi gerekliliğini de göstermektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nicel bir araştırma olup araştırmada tarama deseni kullanılmıştır. Nicel araştırma, “sayısal verilerle betimleme ve açıklama yapmak üzere yürütülen araştırmalardır” (Tutar ve Erdem, 2022, s. 129). Tarama, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan” (Karasar, 2016, s. 109) araştırma desendir.

Evren ve Örneklem

2025 yılı itibarıyla Türkiye’deki devlet üniversitelerinde 13, vakıf üniversitelerinde 1 olmak üzere 14 bilgi ve belge yönetimi bölümü bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde bu bölümlerle yapılan kişisel görüşmeler sonucunda aktif öğrenci sayısı 2995 olarak belirlenmiştir. Bölümlerde eğitime devam eden öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmada, evrenin tamamına ulaşmak zor olduğundan dolayı örneklem seçimi yoluna başvurulmuştur. Örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi, “N çaplı yığından seçilecek n çaplı mümkün örneklerin her birinin eşit seçilme şansına sahip olduğu” (Özdemir vd., 2019, s. 41) bir örnekleme yöntemidir.

Örneklem büyüklüğü, Şekil 1’deki formüle göre hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalara göre örneklem büyüklüğü, 2995 kişi için %95 güven aralığında en az 341 kişi olarak belirlenmiştir. Bu örneklem sayısı, Çıngı (1994) tarafından oluşturulmuş tabloya göre de yeterlidir. Araştırmada bu sayının da üstüne çıkılarak 372 öğrenciden veri elde edilmiştir.

$$n = \frac{Nt^2 pq}{d^2 (N-1) + t^2 pq}$$

Şekil 1. Örneklem hesaplama formülü (Kaynak: Tutar ve Erdem, 2022, s. 270)

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan sosyo-demografik bilgilerin yer aldığı (sınıf, cinsiyet gibi) anket formu ve öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarını belirleyen “Çevrimiçi Mahremiyet Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Alakurt (2017) tarafından geliştirilen “Çevrimiçi Mahremiyet Kaygısı Ölçeği” 3 alt boyuttan (e-posta kullanımı, çevrim içi güven ve çevrim içi ödeme) ve 14 maddeden oluşmaktadır. 5’li likert kullanıldığı ölçekte tersine puanlanan madde yoktur. Ölçekte, norm çalışması yapılmamakla birlikte yüksek puan alanların yüksek kaygı düzeyine sahip olduğu, düşük olanların ise düşük kaygı düzeyine sahip olduğu değerlendirilmesinin yapılabileceği belirtilmiştir (Alakurt, 2017).

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Anket verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ve kullanılan ölçek maddeleri, “Google Forms”ta hazırlanmıştır. Anket bağlantısı hazırlandıktan sonra Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde yer alan bilgi ve belge yönetimi bölümlerindeki lisans öğrencilerine uygulanması amacıyla resmi yazı ile gönderilmiştir. Ayrıca verilerin hızlı bir şekilde toplanabilmesi amacıyla bölüm başkanları ile bireysel görüşmeler yapılmış, e-posta ile ulaşılarak anketin uygulanabilmesi hususunda ricada bulunulmuştur. Yine kişisel ilişkiler vasıtasıyla öğretim elemanlarına ulaşılmış ve anket bağlantısının öğrencilere iletilmesi sağlanmıştır. Anket verileri, 01.03.2025-01.04.2025 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veriler, SPSS 25.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Öğrencilerin, sosyo-demografik özelliklerinin belirtilmesinde betimsel istatistiklerden (frekans, yüzde) yararlanılmıştır. Öğrencilerin, çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin belirlenmesi için ise ortalama puanlar ve standart sapma kullanılmıştır.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için normallik analizi gerçekleştirilmiştir. Tabachnick ve Fidell’e (2013) göre, verilerin normal dağılım gösterdiğini kabul edebilmek için basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1,5/-1,5 değerleri arasında olması gerekmektedir. Analiz sonuçlarına göre, basıklık ve çarpıklık değerlerinin geçerli aralıklarda olduğundan parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Grup varyansların homojenliğini belirlemek amacıyla yapılan Levene testi sonucuna göre grup varyanslarının homojen dağıldığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin dijital mahremiyet kaygısı ile değişkenlerin karşılaştırılmasında ikili grup karşılaştırmaları için bağımsız gruplar t-testi, ikiden fazla grup karşılaştırmaları içinse one-way ANOVA analizi kullanılmıştır. ANOVA testi sonucunda gruplar arası farklılığın belirlenmesinde grup varyanslarının homojenliğinden dolayı LSD testi esas alınmıştır. İstatistiki testlerin anlamlılık düzeyinde, 0,05 değeri tercih edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

“Çevrimiçi Mahremiyet Kaygısı Ölçeği”nin tümü için Cronbach Alpha katsayısı, 0,89 olarak belirlenmiştir. E-posta kullanımı alt faktörü için 0,89, çevrim içi güven alt faktörü için 0,79, çevrim içi ödeme alt faktörü için 0,82 değerleri belirtilmektedir. Bu araştırmada ise, ölçeğin tümüne ilişkin Cronbach Alpha katsayısı, 0,93, E-posta kullanımı alt faktörü için 0,88, çevrim içi güven alt faktörü için 0,92, çevrim içi ödeme alt faktörü için 0,91 değerleri saptanmıştır. Bu değerler, Karagöz (2019)’e göre ölçeğin son derece güvenilir olduğunu belirtmektedir.

Sınırlılıklar

Türkiye’de 2024-2025 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, 14 üniversitede bilgi ve belge yönetimi bölümü mevcuttur. Araştırmanın kapsamını, bu üniversitelerde bulunan bilgi ve belge yönetimi bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma verileri, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında bu bölüme kayıtlı öğrencilerin yanıtları ile sınırlıdır.

Etik Kurul ve İzinler

Bu araştırmanın yapılabilmesi için Ankara Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 25.02.2025 tarihinde 10 karar sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Çevrim içi Mahremiyet Kaygısı Ölçeği’nin kullanılabilmesi için Turgay Alakurt’tan 26.12.2024 tarihinde izin alınmıştır.

Bulgular

Bulgular bölümünde, öğrencilere ait demografik bilgiler ve araştırma sorularına yanıt verebilmek amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilere ait demografik bilgiler (n=372)

Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	303
	Erkek	69
Sınıf	1. sınıf	148
	2. sınıf	84
	3. sınıf	98
	4. sınıf	42
Yaş	18-22	294
	23-30	61
	31 ve üzeri	17
Çevrim içi ortamları en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?	Alışveriş yapmak	24
	Gündemi takip etmek	106
	Eğlence	122
	Kişisel gelişim	27
	Sosyalleşmek	69
	Araştırma yapmak	24
Çevrim içi ortamlarda geçirdiğiniz süre nedir?	1-3 saat	109
	4-6 saat	188
	6 saatten fazla	75
Mahremiyet kaygısı taşıdığınız hâlde kişisel bilgilerinizi çevrim içi ortamlarda paylaşırmısınız?	Evet	113
	Hayır	259
TOPLAM		372
		100,00

Tablo 1’e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, 1. sınıftaki (%39,8) ve 18-22 yaş aralığındaki (%79,0) öğrencilerin sayısı daha fazladır. Öğrenciler, en çok eğlence (%32,8) ve gündemi takip etmek (%28,5) amacıyla çevrim içi ortamları kullanmaktadırlar. Öğrencilerin, çevrim içi ortamlarda geçirdikleri süre oldukça fazladır. Öğrencilerin çoğu, kişisel mahremiyet duydukları hususlarda kişisel bilgilerini çevrim içi ortamlarda paylaşmaktan kaçınmaktadırlar.

Tablo 2. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı düzeylerine ait betimsel istatistikler (n=372)

Ölçeğin alt boyutları	$\bar{X}$	Ss
E-posta kullanımı	2,60	0,95
Çevrim içi güven	3,40	1,03
Çevrim içi ödeme	1,15	0,43
Tüm ölçek	3,07	0,90

Not: $\bar{X}$: ortalama, Ss: standart sapma

Tablo 2’de, öğrencilerin çevrim içi mahremiyetin alt boyutları ile ölçeğin genelinden elde ettikleri ortalama puanlar sunulmuştur. Sonuçlara göre, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları orta düzeydedir ($\bar{X} = 3,07$). En yüksek kaygı düzeyi, çevrim içi güven alt faktöründe ($\bar{X} = 3,40$) iken en düşük kaygı düzeyi ise çevrim içi ödeme faktörüne ($\bar{X} = 1,15$) aittir.

Tablo 3. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı puanlarının mahremiyet kaygısı duydukları hâlde kişisel bilgilerini çevrim içi ortamlarda paylaşma durumlarına göre t-testi sonuçları (n = 372)

Ölçeğin alt boyutları	Mahremiyet kaygısı taşıdığınız hâlde kişisel bilgilerinizi çevrim içi ortamlarda paylaşır mısınız?	n	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
E-posta kullanımı	Evet	113	2,61	0,87	0,09	370	>0,05
	Hayır	259	2,60	0,99			
Çevrim içi güven	Evet	113	3,43	1,01	0,37	370	>0,05
	Hayır	259	3,39	1,03			
Çevrim içi ödeme	Evet	113	1,22	0,41	1,87	370	>0,05
	Hayır	259	1,13	0,43			
Ölçeğin tümü	Evet	113	3,11	0,85	0,60	370	>0,05
	Hayır	259	3,05	0,93			

Not: Sd: Serbestlik derecesi, p: Anlamlılık düzeyi (0,05)

Tablo 3, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin, mahremiyet kaygısına rağmen kişisel bilgilerini çevrim içi ortamlarda paylaşma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını göstermektedir. Tablo 3’teki verilere göre, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeyleri ile mahremiyet kaygısı taşıdıkları hâlde çevrim içi ortamlarda kişisel bilgi paylaşma tutumları arasında tüm alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 4. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı puanlarının cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları (n = 372)

Ölçeğin alt boyutları	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
E-posta kullanımı	Kadın	303	2,62	0,94	0,80	370	>0,05
	Erkek	69	2,52	1,01			
Çevrim içi güven	Kadın	303	3,48	1,00	3,26	370	<0,05
	Erkek	69	3,04	1,08			
Çevrim içi ödeme	Kadın	303	1,19	0,42	3,51	370	<0,05
	Erkek	69	0,99	0,45			
Ölçeğin tümü	Kadın	303	3,12	0,88	2,65	370	<0,05
	Erkek	69	2,81	0,98			

Tablo 4, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını göstermektedir. Sonuçlara göre, e-posta kullanımı alt boyutunda cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). Çevrim içi güven alt boyutunda, çevrim içi ödeme alt boyutunda ve ölçeğin tamamında kadın öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$). Kadın öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeyleri, erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 5. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı puanlarının sınıf düzeylerine göre ANOVA testi sonuçları (n=372)

Ölçeğin alt boyutları	Sınıf Düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sh</i>
E-posta kullanımı	1. sınıf	148	2,50	0,89	0,07
	2. sınıf	84	2,71	0,93	0,10
	3. sınıf	98	2,64	0,99	0,10
	4. sınıf	42	2,63	1,12	0,17
Çevrim içi güven	1. sınıf	148	3,26	1,03	0,08
	2. sınıf	84	3,48	1,02	0,11
	3. sınıf	98	3,41	1,05	0,11
	4. sınıf	42	3,73	0,89	0,14
Çevrim içi ödeme	1. sınıf	148	1,08	0,42	0,03
	2. sınıf	84	1,14	0,43	0,05
	3. sınıf	98	1,17	0,45	0,05
	4. sınıf	42	1,40	0,32	0,05
Ölçeğin tümü	1. sınıf	148	2,93	0,88	0,07
	2. sınıf	84	3,14	0,88	0,10
	3. sınıf	98	3,10	0,95	0,10
	4. sınıf	42	3,33	0,86	0,13

Ölçeğin alt boyutları	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	<i>Sd</i>	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Farklılık
E-posta kullanımı	Gruplar arası	2,68	3	0,89	0,983	>0,05	YOK
	Gruplar iç	334,75	368	0,91			
	Toplam	337,43	371				
Çevrim içi güven	Gruplar arası	8,27	3	2,76	2,654	<0,05	4-1
	Gruplar iç	382,10	368	1,04			
	Toplam	390,36	371				
Çevrim içi ödeme	Gruplar arası	3,45	3	1,15	6,515	<0,05	4-1, 4-2, 4-3
	Gruplar iç	64,88	368	0,18			
	Toplam	68,33	371				
Ölçeğin tümü	Gruplar arası	6,24	3	2,08	2,585	<0,05	4-1
	Gruplar iç	296,12	368	0,80			
	Toplam	302,36	371				

Not: *Sh*: Standart hata

Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili veriler Tablo 5'te sunulmuştur. Tablo 5'e göre, e-posta kullanımı alt boyutunda [$F(368) = 0,983$; $p > 0,05$], istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Çevrim içi güven alt boyutunda [$F(368) = 2,654$; $p < 0,05$], çevrim içi ödeme alt boyutunda [$F(368) = 6,515$; $p < 0,05$] ve ölçeğin

tümünde $[F(368) = 2,585; p < 0,05]$ ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çevrim içi güven alt boyutunda 1. sınıf ile 4. sınıf arasında, 4. sınıf lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Çevrim içi ödeme alt boyutunda, 1. sınıf, 2. sınıf ve 3. sınıf ile 4. sınıf arasında, 4. sınıf lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ölçeğin tamamında ise 1. sınıf ve 4. sınıf arasında, 4. sınıf lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı puanlarının yaşlarına göre ANOVA testi sonuçları (n=372)

Ölçeğin alt boyutları	Yaş	n	$\bar{X}$	Ss	Sh
E-posta kullanımı	18-22	294	2,61	0,93	0,05
	23-30	61	2,55	1,05	0,13
	31 ve üzeri	17	2,66	1,05	0,25
Çevrim içi güven	18-22	294	3,33	1,02	0,06
	23-30	61	3,53	1,00	0,13
	31 ve üzeri	17	4,05	1,00	0,24
Çevrim içi ödeme	18-22	294	1,13	0,42	0,02
	23-30	61	1,19	0,45	0,06
	31 ve üzeri	17	1,35	0,41	0,10
Ölçeğin tümü	18-22	294	3,03	0,89	0,05
	23-30	61	3,12	0,94	0,12
	31 ve üzeri	17	3,45	0,96	0,23

Ölçeğin alt boyutları	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	<i>Sd</i>	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Farklılık
E-posta kullanımı	Gruplar arası	0,207	2	0,103	0,113	>0,05	YOK
	Gruplar iç	337,224	369	0,914			
	Toplam	337,431	371				
Çevrim içi güven	Gruplar arası	9,499	2	4,749	4,602	<0,05	[31 ve üzeri]-[18-22]
	Gruplar iç	380,865	369	1,032			
	Toplam	390,364	371				
Çevrim içi ödeme	Gruplar arası	0,865	2	0,432	2,364	>0,05	YOK
	Gruplar iç	67,466	369	0,183			
	Toplam	68,330	371				
Ölçeğin tümü	Gruplar arası	3,057	2	1,528	1,884	>0,05	YOK
	Gruplar iç	299,298	369	0,811			
	Toplam	302,355	371				

Tablo 6’da öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgili veriler sunulmaktadır. Verilere göre, e-posta kullanımı alt boyutunda $[F(369) = 0,113; p > 0,05]$, çevrim içi ödeme alt boyutunda $[F(369) = 2,364; p > 0,05]$, ve ölçeğin tamamında $[F(369) = 1,884; p > 0,05]$, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak, çevrim içi güven alt boyutunda $[F(369) = 4,602; p < 0,05]$, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları yaşlarına göre farklılaşmaktadır. Çevrim içi güven alt boyutunda, 31 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeyleri, 18-22 yaş grubundaki öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 7. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı puanlarının çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre ANOVA testi sonuçları (n=372)

Ölçeğin alt boyutları	Çevrim içi ortamları en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sh</i>
E-posta kullanımı	Alışveriş yapmak	24	2,80	0,93	0,19
	Gündemi takip etmek	106	2,71	0,99	0,10
	Eğlence	122	2,39	0,88	0,08
	Kişisel gelişim	27	2,54	0,88	0,17
	Sosyalleşmek	69	2,50	0,84	0,10
	Araştırma yapmak	24	3,33	1,14	0,23
Çevrim içi güven	Alışveriş yapmak	24	3,41	1,07	0,22
	Gündemi takip etmek	106	3,56	0,98	0,10
	Eğlence	122	3,25	1,01	0,09
	Kişisel gelişim	27	3,36	1,20	0,23
	Sosyalleşmek	69	3,23	0,99	0,12
	Araştırma yapmak	24	3,94	0,98	0,20
Çevrim içi ödeme	Alışveriş yapmak	24	1,22	0,41	0,08
	Gündemi takip etmek	106	1,24	0,40	0,04
	Eğlence	122	1,10	0,43	0,04
	Kişisel gelişim	27	1,07	0,46	0,09
	Sosyalleşmek	69	1,04	0,45	0,05
	Araştırma yapmak	24	1,38	0,37	0,08
Ölçeğin tümü	Alışveriş yapmak	24	3,18	0,87	0,18
	Gündemi takip etmek	106	3,22	0,89	0,09
	Eğlence	122	2,89	0,87	0,08
	Kişisel gelişim	27	2,99	0,99	0,19
	Sosyalleşmek	69	2,90	0,82	0,10
	Araştırma yapmak	24	3,70	0,95	0,19

Ölçeğin alt boyutları	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Farklılık
E-posta kullanımı	Gruplar arası	21,265	5	4,253	4,923	<0,05	1-3, 2-3, 6-1, 6-2, 6-3, 6-4, 6-5
	Gruplar iç	316,166	366	0,864			
	Toplam	337,431	371				
Çevrim içi güven	Gruplar arası	14,490	5	2,898	2,822	<0,05	2-3, 2-5, 6-3, 6-4, 6-5
	Gruplar iç	375,874	366	1,027			
	Toplam	390,364	371				
Çevrim içi ödeme	Gruplar arası	3,512	5	0,702	3,966	<0,05	2-3, 2-5, 6-3, 6-4, 6-5

	Gruplar iç	64,819	366	0,177			
	Toplam	68,330	371				
Ölçeğin	Gruplar	18,525	5	3,705			2-3, 2-5, 6-
tümü	Gruplar iç	283,830	366	0,775	4,777	<0,05	1, 6-2, 6-3,
	Toplam	302,355	371				6-4, 6-5

Tablo 7’de öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının, çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin veriler sunulmuştur. Tablo 7’de anlamlı farklılıkları kısaca ifade etmek için çevrim içi ortamların hangi amaçlarla kullanıldığı, alışveriş yapmak (1), gündemi takip etmek (2), eğlence (3), kişisel gelişim (4), sosyalleşmek (5), araştırma yapmak (6) biçiminde kodlanmıştır. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre tüm alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

Ölçeğin tümünde $[F(366) = 4,777; p < 0,05]$, alışveriş yapmak, gündemi takip etmek, eğlence, kişisel gelişim ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler arasında araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler lehine; eğlence ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler arasında gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

E-posta kullanımı alt boyutunda $[F(366) = 4,923; p < 0,05]$, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Alışveriş yapmak, gündemi takip etmek, eğlence, kişisel gelişim ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler arasında araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Alışveriş yapmak amacıyla kullanan öğrencilerle eğlence amacıyla kullanan öğrenciler arasında alışveriş yapmak amacıyla kullanan öğrenciler lehine; gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrencilerle eğlence amacıyla kullanan öğrenciler arasında gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çevrim içi güven alt boyutunda $[F(366) = 2,882; p < 0,05]$, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Eğlence ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler arasında gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler lehine; eğlence, kişisel gelişim ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler arasında araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Çevrim içi ödeme alt boyutunda $[F(366) = 3,966; p < 0,05]$, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının çevrim içi ortamları kullanma amaçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Eğlence ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler arasında gündemi takip etmek amacıyla kullanan öğrenciler lehine; eğlence, kişisel gelişim ve sosyalleşmek amacıyla kullanan öğrencilerle araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler arasında araştırma yapmak amacıyla kullanan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygısı puanlarının çevrim içi ortamlarda geçirdikleri sürelerle göre ANOVA testi sonuçları (n=372)

Ölçeğin alt boyutları	Çevrim içi ortamlarda geçirdiğiniz süre nedir?	n	$\bar{X}$	Ss	Sh
	1-3 saat	109	2,5902	,96266	,09221
E-posta kullanımı	3-6 saat	188	2,6037	,90027	,06566
	6 saatten fazla	75	2,6022	1,07661	,12432
	1-3 saat	109	3,4541	1,05431	,10098

Çevrim içi güven	3-6 saat	188	3,3422	,98816	,07207
	6 saatten fazla	75	3,4644	1,08092	,12481
Çevrim içi ödeme	1-3 saat	109	1,1422	,44376	,04250
	3-6 saat	188	1,1445	,41217	,03006
Ölçeğin tümü	6 saatten fazla	75	1,1956	,45220	,05222
	1-3 saat	109	3,0799	,91580	,08772
	3-6 saat	188	3,0388	,86055	,06276
	6 saatten fazla	75	3,1124	,99302	,11466

Ölçeğin alt boyutları	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	<i>Sd</i>	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Farklılık
E-posta kullanımı	Gruplar arası	0,013	2	0,007	0,007	>0,05	YOK
	Gruplar iç	337,418	369	0,914			
	Toplam	337,431	371				
Çevrim içi güven	Gruplar arası	1,259	2	0,629	0,597	>0,05	YOK
	Gruplar iç	389,105	369	1,054			
	Toplam	390,364	371				
Çevrim içi ödeme	Gruplar arası	0,162	2	0,081	0,437	>0,05	YOK
	Gruplar iç	68,169	369	0,185			
	Toplam	68,330	371				
Ölçeğin tümü	Gruplar arası	0,322	2	0,161	0,197	>0,05	YOK
	Gruplar iç	302,033	369	0,819			
	Toplam	302,355	371				

Tablo 8'e göre, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları, çevrim içi ortamlarda geçirdikleri sürelerle göre e-posta kullanımı alt boyutunda [$F(369) = 0,007$; $p > 0,05$], çevrim içi güven alt boyutunda [$F(369) = 0,597$; $p > 0,05$], çevrim içi ödeme alt boyutunda [$F(369) = 0,437$; $p > 0,05$] ve ölçeğin tamamında [$F(369) = 0,197$; $p > 0,05$] istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma bulguları çevrim içi mahremiyet kaygısına yönelik yapılan araştırmalar çerçevesinde tartışılmıştır. Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrim içi mahremiyetleri üzerine yapılan çalışmalar kısıtlı olduğundan üniversite öğrencileri üzerine yapılan araştırmalar değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Gültekin (2024) tarafından bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet farkındalığının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının orta düzeyde olması çevrim içi mahremiyet farkındalıklarıyla ilgili olabilir. Töngel (2020) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin dijital mahremiyet kaygılarına ilişkin algılarının çevrim içi güven ve çevrim içi ödeme alt boyutlarında ortalama üstü, e-posta kullanımı alt boyutunda ise orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Filiz ve Yeşildal (2019), Karahisar ve Hayır (2023) tarafından yapılan araştırmalarda da üniversite öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygılarının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Topbaş ve Gazi (2016) tarafından yapılan bir araştırmada ise üniversite öğrencilerinin gizliliğe ilişkin kaygılarının zayıf olduğu saptanmıştır. Akar ve Akar (2021) tarafından yapılan çalışmada ise üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun çevrim içi ortamlarda paylaşım yaparken mahremiyet kaygısı yaşadıkları belirtilmiştir.

Duong vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin TikTok'ta kişisel gizlilikleri konusunda nispeten düşük bir endişe düzeyine sahip olduğu vurgulanmıştır.

Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları, cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Cinsiyet değişkeninin, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları üzerinde çevrim içi güven ve çevrim içi ödeme alt boyutlarıyla ölçeğin tamamında etkisinin olduğu belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kaygı duydukları görülmektedir. Zengin vd. (2015) tarafından lisans öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, kadın öğrenciler tarafından daha az sosyal medya paylaşımı yapıldığı ve kısıtlı paylaşımın tercih edildiği belirlenmiştir. Filiz ve Yeşildal (2019) ise bunun nedeninin, kadınların çevrim içi mahremiyet kaygısının sonucu olabileceğini belirtmektedir. Yapılan birçok çalışmada (Acılar ve Mersin, 2005; Dhira vd., 2017; Filiz ve Yeşildal, 2019; Fogel ve Nehmad, 2009; Hoy ve Milne, 2010; Kaşıkçı vd., 2014; Külcü ve Henkoğlu, 2014; Korucu ve Gürkez, 2019; Okumuş ve Atılgan, 2021; Sheehan, 1999; Yang, 2014; Yazgan, 2022) da kadınların erkeklere göre daha fazla mahremiyet kaygısı taşıdıkları saptanmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda (Kansal, 2014; Koca ve Mücahit, 2023; Paine vd., 2007; Taddicken, 2014; Zhang vd., 2013; Zukowski ve Brown, 2007) da kadınların ve erkeklerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin eşit olduğu belirlenmiştir. E-posta kullanımı alt boyutunda elde edilen sonuçlarla bu araştırma sonuçları örtüşürken, diğer alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında ise çelişmektedir. E-posta kullanımı alt boyutunda ise cinsiyet değişkeninin herhangi bir etkisi saptanmamıştır. Yabancı vd. (2018)'nin yaptığı çalışmada, tüm alt boyutlarda cinsiyetin çevrim içi mahremiyet kaygısı üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları, bu çalışmanın bulguları ile kısmen örtüşmektedir.

Araştırma bulgularına göre, e-posta kullanımı ve çevrim içi ödeme alt boyutlarıyla ölçeğin tamamında yaş değişkeninin öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları üzerinde bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar, Yabancı vd. (2018) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Çevrim içi güven alt boyutunda ise, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının yaşla doğru orantılı bir şekilde arttığı saptanmıştır. 18-22 yaş grubundaki öğrencilerle 31 ve üzeri yaş grubundaki öğrenciler arasındaki anlamlı farkın 31 ve üzeri yaş grubundaki öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Çevrim içi güven alt boyutundaki puan ortalamalarına bakıldığında, bireylerin yaşları arttıkça çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin arttığı söylenebilir. Bergström (2015) ve Yabancı vd. (2018) tarafından yapılan çalışmalarda da yaşın çevrim içi mahremiyet kaygısı üzerinde etkisinin olduğu ortaya koyulmuştur. Araştırma bulguları, bu araştırmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalarda (Ginosar ve Ariel, 2017; Graeff ve Harmon, 2002; Milne ve Rohm, 2000; Paine vd., 2007; Sheehan, 2002; Zukowski ve Brown, 2007) da yaş değişkeni ve çevrim içi mahremiyet kaygısı arasında pozitif bir bağlantı olduğu belirlenirken; bazı çalışmalarda (Acılar ve Mersin, 2015; Filiz ve Yeşildal, 2019; Heirman vd., 2013; Kansal, 2014) da yaş değişkeni ve mahremiyet kaygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları, sınıflarına göre sadece e-posta kullanımı alt boyutunda anlamlı farklılık göstermemektedir. Çevrim içi güven alt boyutu, çevrim içi ödeme alt boyutu ve ölçeğin tamamında ise sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Koca ve Mücahit (2023) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf değişkeninin çevrim içi mahremiyet kaygısı üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırma bulguları, e-posta kullanımı alt boyutunda bu araştırma ile benzerlik göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin sınıf düzeyinden bağımsız olarak e-posta kullanım alışkanlıklarının büyük ölçüde benzer olmasından kaynaklanabilir. Üniversite ortamında e-posta, genellikle resmi iletişim ve akademik işlemler için standart bir araç olarak kullanıldığından, mahremiyet risk algısı tüm sınıf düzeylerinde benzer seviyede kalmış olabilir. Ayrıca, öğrencilerin e-posta güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin eğitim süresince belirgin bir değişim göstermemesi de bu paralelliği açıklamaktadır. Diğer alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında ise araştırma bulguları çelişmektedir. Bu çelişki, öncelikle örneklem özellikleri, üniversite ve bölüm farklılıkları, katılımcıların teknoloji kullanım deneyimi ve sosyoekonomik koşullardan kaynaklanabilir. Ayrıca, araştırmaların farklı zamanlarda gerçekleştirilmesi, dijital ortamların hızla değişen risk ve fırsat yapısının öğrencilerin algılarını farklılaştırmasıyla sonuçlanmış olabilir. Yazgan (2022) ise 1. sınıf öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerinin düşük olduğunu saptamıştır. Araştırma bulguları, bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Bu benzerlik, üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin çevrim içi ortamlarda karşılaşabilecekleri riskler konusunda yeterli farkındalığa sahip olmamaları, dijital güvenlik alışkanlıklarının henüz gelişmemesi ve çevrim içi hizmetlerin sağladığı kolaylıkların olası

mahremiyet tehditlerinden daha ön planda algılanması ile açıklanabilir. Bazı çalışmalarda (Ağırtaş ve Güler, 2020; Korucu ve Gürkez, 2019) da sınıf düzeyi arttıkça mahremiyet kaygısının azaldığı belirtilmiştir. Araştırma bulguları, bu çalışmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Bu farklılık, araştırma kapsamındaki öğrencilerin dijital okuryazarlık ve güvenlik farkındalık düzeylerindeki değişikliklerden, üniversite ve bölüm özelliklerinden, teknolojiye erişim imkânlarından veya ölçme aracındaki alt boyut farklılıklarından kaynaklanabilir. Başka bir çalışmada (Okumuş ve Atılğan, 2021) sınıf değişkeni ile mahremiyet kaygısı arasında pozitif bir ilişki bulunmadığı belirtilmiştir. E-posta kullanımı alt boyutunda elde edilen bulgularla, Okumuş ve Atılğan (2021) tarafından yapılan çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik, öğrencilerin sınıf düzeyinden bağımsız olarak e-posta kullanımına yönelik benzer alışkanlık ve deneyimlere sahip olmalarından kaynaklanabilir. Üniversite ortamında e-posta kullanımının genellikle resmi iletişim ve akademik süreçlerle sınırlı olması, tüm sınıf düzeylerinde mahremiyet risk algısının benzer kalmasına yol açmış olabilir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin çoğunun, gündelik hayatlarının 3 saatinden fazlasını çevrim içi ortamlarda geçirdiğini göstermektedir. Araştırmanın bulguları, Koca ve Mücahit (2023) tarafından yapılan araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin çevrim içi ortamlarda geçirdikleri süreyle çevrim içi mahremiyet kaygıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Yapılan bazı çalışmalar (Bartsch ve Dienlin, 2016; Lin, 2015; Livingstone vd., 2005; Moscardelli ve Divine, 2007; Park ve Jang, 2014; Soffer ve Cohen, 2014; Taddicken ve Jers, 2011), çevrim içi ortamlarda geçirilen sürenin çevrim içi mahremiyet kaygısını arttığını, çevrim içi ortamlardaki mahremiyet risklerini daha iyi değerlendirilmesini sağladığını, çevrim içi ortamda geçirilen süre ile çevrim içi mahremiyet kaygısı arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrenciler, çevrim içi ortamları daha çok eğlence ve gündemi takip etmek amacıyla kullanmaktadır. Koca ve Mücahit (2023) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin, en çok gündemi takip etmek amacıyla sosyal medyayı kullandıkları belirtilmiştir. Araştırma bulguları, bu araştırma ile kısmen benzerlik göstermektedir. Çevrim içi ortamların gündemi takip etmek amacıyla kullanılması sonuçları, bu çalışmayla benzerlik gösterirken, sosyalleşme amacıyla kullanılması sonuçlarıyla benzerlik göstermemektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, çevrim içi mahremiyet kaygısı taşıdıkları hâlde kişisel verilerini paylaşmayacaklarını belirtmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda (Anic vd., 2019; Krasnova vd., 2010; Utz ve Kramer, 2009; Wu vd., 2012) çevrim içi mahremiyet kaygısının mahremiyeti koruyan davranışlar üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Bazı öğrenciler ise kaygı duydukları hâlde kişisel verilerini çevrim içi ortamlarda paylaşabileceklerini belirtmiştir. Bu davranışın nedeni, çevrim içi ortamların algılanan faydalarından (sosyal mecralarda kendini ifade etme, sosyal onay, sosyal kontrol, iletişim kurma, vb.) kaynaklanıyor olabilir. Kişisel bilgileri paylaşma eğiliminde olan öğrenciler için çevrim içi ortamların sağladığı kolaylık ve fayda, mevcut mahremiyet risklerinden daha değerlidir. Yapılan bazı çalışmalarda (O'Neil, 2001; Petronio, 2002; Taddicken, 2014) da internetin ve sosyal medya ağlarının kullanımının algılanan faydalarının kişisel bilgileri paylaşmada baskın faktör olduğu belirtilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çevrim içi teknolojiler ve internet, gündelik hayatımızı kolaylaştıran fayda ve fırsatlarla (iletişim, çevrim içi eğitim, çevrim içi bankacılık, elektronik ticaret, sanal turlar, e-sağlık, vb.) doludur. Ancak, fırsatlar sunmasının yanında bazı risk ve tehlikeleri de barındırmaktadır. Bu durum, kişisel bilgilerin gizliliğini korumayı her geçen gün daha da zorlaştırarak çevrim içi mahremiyet açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Çevrim içi ortamlardaki risk ve tehlikelerin farkında olunması ve mahremiyet kaygısı taşımak dijital ortamların ve internetin sunduğu fırsatlardan güvenli ve bilinçli bir biçimde yararlanmak açısından önemlidir.

Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bireylerin dijital teknolojileri ve interneti kullanarak gerçekleştirdiği işlemler ve etkileşimler sonucu kişisel verilerinin toplanması, depolanması ve üçüncü taraf kişiler ya da kurumlar tarafından paylaşılmasına ilişkin duydukları endişeyi ifade etmektedir. Çevrim içi mahremiyet kaygısı, bireylerin çevrim içi ortamlardaki tutum ve davranışları üzerinde etkili olabilmektedir. Çevrim içi

mahremiyet kaygısı, bireylerin dijital ortamlarda daha bilinçli, tehlike ve riskler konusunda farkındalığa sahip, temkinli ve güven hissiyatıyla davranmaları gerektiğini de belirtmektedir.

Çevrim içi mahremiyet kaygısının yüksek olması pek çok açıdan önemlidir. Bireylerin, kişisel verilerin izinsiz bir biçimde kullanılmasına, depolanmasına ve paylaşılmasına karşı bilinçli olmasını sağlayarak, çevrim içi ortamlarda daha hassas davranılmasını sağlayabilir. Yüksek mahremiyet kaygısına sahip olmak, çevrim içi ortamlarda daha dikkatli tutum ve davranışlar gösterilmesine yardımcı olabilir. Mahremiyet kaygısı, dijital hizmetlerin kullanımını etkileyebileceğinden dolayı, mahremiyet kaygısı yüksek toplumlarda hizmet sağlayıcıların daha şeffaf, etik ve yasal yükümlülüklerine uygun süreçleri yürütmesini zorunlu hale getirebilir.

Bu araştırma kapsamında, Türkiye’deki üniversitelerdeki bilgi ve belge yönetimi bölümlerinde öğrenim gören toplam 372 lisans öğrencisinden elde edilen veriler, öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygılarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda şunlar önerilmektedir:

- Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygıları orta düzeydedir. Öğrenciler, çevrim içi mahremiyet kaygısı konusunda daha fazla bilinçlendirilmelidir. Çevrim içi mahremiyet konusunda farkındalık yaratmak amacıyla, öğrencilere yönelik seminer, atölye çalışmaları ve etkileşimli eğitim programları düzenlenebilir. Ayrıca, örnek olay incelemelerine dayalı vaka analizleri ile öğrencilerin mahremiyet ihlallerinin sonuçlarını deneyimlemeleri sağlanabilir.
- Öğrencilerin çevrim içi ödeme alt boyutundaki mahremiyet kaygıları oldukça düşüktür. Öğrencilere çevrim içi ödeme kaygısı ile ilgili bilgi, beceri ve farkındalık kazandırılmalıdır. Öğrencilerin çevrim içi ödeme güvenliği konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin artırılması amacıyla, güvenli ödeme yöntemleri, sahte ödeme sayfalarının tespiti, kişisel finansal bilgilerin korunması ve iki aşamalı kimlik doğrulama teknikleri gibi konuları içeren seminer, atölye çalışması ve çevrim içi eğitim modülleri tasarlanabilir.
- Öğrencilerin çevrim içi ortamlarda mahremiyetlerini koruyabilmeleri için; güçlü ve benzersiz şifre kullanımı, sosyal medya ve çevrim içi platformlarda gizlilik ayarlarının etkin şekilde yönetilmesi, kimlik avı saldırılarını tanıma, sahte web sitelerinden kaçınma ve kişisel bilgilerin yalnızca güvenilir kaynaklarla paylaşılması gibi hususlara yönelik bilgilendirme ve uygulamalı eğitimler düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin çoğu, çevrim içi mahremiyet kaygısı taşıdığı hâlde kişisel bilgilerini çevrim içi ortamlarda paylaşmamayı tercih etmektedir. Ancak azımsanmayacak oranda öğrenci de kaygı duyduğu hâlde kişisel verilerini paylaşmaktan çekinmemektedir. Bu gruptaki öğrencilerin bu tutumlarına ilişkin yeni araştırmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeylerini arttıracak ve bu konuda bilinçlenmelerini sağlayacak deneysel araştırmalar (ön test–son test, vb.) yapılabilir.
- Erkek öğrencilerin çevrim içi mahremiyet kaygı düzeyleri düşüktür. Bu durumun altında yatan etkenlerin belirlenmesine yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Çevrim içi mahremiyet kaygısı taşıdığı hâlde çevrim içi ortamlarda kişisel bilgilerini paylaşmayı tercih eden öğrencilerin bu konudaki tutum ve davranışlarının nedenleriyle ilgili araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Öğrencilerin, çevrim içi mahremiyet kaygıları ile dijital okuryazarlık becerileri ve çevrim içi mahremiyet farkındalıkları, sosyal medya ya da internet bağımlılıkları, çevrim içi mahremiyet ihlali deneyimi arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak araştırmalar tasarlanabilir.

Çıkar çatışması:	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Mali destek:	Yazar bu çalışma için mali destek almadığını bildirmiştir.
Etik kurul onayı:	Bu çalışma için gerek duyulan etik izin, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 25.02.2025 tarihinde 10 karar sayılı etik kurul onayı ile alınmıştır.

Kaynakça

- Acılar, A. ve Mersin, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin facebook kullanımı ile mahremiyet kaygısı arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 103-114. <https://doi.org/10.17755/esosder.71918>
- Ağırtas, A. ve Güler, Ç. (2020). Sosyal medya kullanan üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal kaygı durumlarının değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 76-89. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cagsbd/article/760162>
- Akar, H. ve Akar, F. (2021). Sosyal medyada mahremiyet algısı: Üniversite öğrencileri araştırması. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 6(1), 285-297. <https://doi.org/10.47107/inifedergi.886334>
- Alakurt, T. (2017). Adaptation of online privacy concern scale into Turkish culture. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 7(4), 611. <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2017.022>
- Al-Suqri, M. N., AlKindi, S. S. ve Saleem, N. E. (2020). User privacy and security online: The role of information professionals. H. Chang ve S. Hawamdeh (Yay. haz.), *Cybersecurity for information professionals* içinde (ss. 39-53). Auerbach Publications.
- American Library Association. (2021). *ALA code of ethics*. <https://www.ala.org/tools/ethics>
- Anic, I. D., Skare, V. ve Kursan Milakovic, I. (2019). The determinants and effects of online privacy concerns in the context of e-commerce. *Electronic Commerce Research and Applications*, 36, 100868. <https://doi.org/10.1016/j.elerap.2019.100868>
- Bartsch, M. ve Dienlin, T. (2016). Control your Facebook: An analysis of online privacy literacy. *Computers in Human Behavior*, 56, 147–154. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.022>
- Baruh, L., Secinti, E. ve Cemalcılar, Z. (2017). Online privacy concerns and privacy management: A meta-analytical review. *Journal of Communication*, 67(1), 26–53. <https://doi.org/10.1111/jcom.12276>
- Bergström, A. (2015). Online privacy concerns: A broad approach to understanding the concerns of different groups for different uses. *Computers in Human Behavior*, 53, 419–426. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.07.025>
- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kurumu. (2019). İnternetin riskleri ve zararları. <https://internet.btk.gov.tr/internetin-riskleri-ve-zararlari> (Erişim tarihi: 15.03.2025).
- Binark, M. ve Bayraktutan, G. (2018). *Aydın karanlık yüzü: Yeni medya ve etik*. Kalkedon Yayınları.
- Budak, H. (2018). Sosyal medya iletişimde mahremiyetin serüveni. *İnsan ve Toplum Bilimleri*, 5, 146–170. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/itobiad/article/350161>
- Canbolat, K. (2022). *Kuşaklar arası dijital mahremiyet algısının dönüşümü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Corrado, E. M. (2019). Libraries and protecting patron privacy. *Technical Services Quarterly*, 37(1), 44–54. <https://doi.org/10.1080/07317131.2019.1691761>
- Çaycı, B. ve Karagülle, A. E. (2014). X kuşağından Z kuşağına değişen mahremiyet algısı. A. Z. Özgür, M. Barkan, A. İşman, E. Yolcu (Yay. haz.), *International trends and issues in communication & media conference* içinde (ss. 190–196). Dubai, UAE. <https://acikerisim.ticaret.edu.tr/server/api/core/bitstreams/07b7e61d-6879-4abf-b8aa-0f6993df7e74/content>
- Çıngı, H. (1994). *Örnekleme kuramı*. H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi.
- Datareportal. (2025). *Digital 2025*. <https://datareportal.com/reports/digital-2025-global-overview-report> (Erişim tarihi: 15.03.2025).
- Datareportal, Meltwater ve We Are Social. (2025). *Share of internet users worldwide concerned about improper use of their personal data as of 3rd quarter 2024, by country [Graph]*. In statista. <https://www.statista.com/statistics/1382850/concerns-personal-data-misuse-by-country/> (Erişim tarihi: 15.03.2025).
- Dedeoğlu, S. G. (2014). Özgürlük, mahremiyet, demokrasinin değeri ve bilişim toplumunda maruz kaldığı tehditler. *Journal Of Yasar University*, 9(34), 5887–5897. <https://doi.org/10.19168/jyu.03813>
- Dhir, A., Torsheim, T., Pallesen, S. ve Andreassen, C. S. (2017). Do online privacy concerns predict selfie behavior among adolescents, young adults and adults? *Frontiers in Psychology*, 8, Article 815. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00815>
- Dong, Z., Yang, T., Hou, Y., Cao, Y. ve Feng, M. (2024). System-justifying belief alleviates online privacy concerns: The mediating role of relatedness satisfaction and general trust. *Computers in Human Behavior*, 154, 108140. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108140>
- Duong, H. L., Tran, M. T., Vo, T. K. O. ve Tran, T. K. K. (2024). Social media and privacy concerns: Exploring university student's privacy concerns in TikTok platform in Vietnam. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 22 (4), 392–418. <https://doi.org/10.1108/JICES-04-2024-0045>
- Elliott, D. ve Soifer, E. (2010). Privacy and intimacy. *The Journal of Value Inquiry*, 44(4), 489–497. <https://doi.org/10.1007/s10790-010-9249-6>

- Eroğlu, Ş. (2018). Dijital yaşamda mahremiyet (gizlilik) kavramı ve kişisel veriler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin mahremiyet ve kişisel veri algılarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 35(2), 130-153. <https://doi.org/10.32600/huefd.439007>
- Eroğlu, Ş. ve Çakmak, T. (2020). Personal data perceptions and privacy in Turkish academic libraries: An evaluation for administrations. *The Journal of Academic Librarianship* 46(6), 102251. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102251>
- Filiz, E. ve Yeşildal, M. (2019). İnternet çağında risk ve mahremiyet kaygısına yönelik bir araştırma. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 6(43), 3266–3273. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1539>
- Fogel, J. ve Nehmad, E. (2009). Internet social network communities: Risk taking, trust, and privacy concerns. *Computers in Human Behavior*, 25(1), 153–160. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.08.006>
- Fortier, A. ve Burkell, J. (2015). Hidden online surveillance: What librarians should know to protect their own privacy and that of their patrons. *Information Technology and Libraries*, 34(3), 59–72. <https://doi.org/10.6017/ital.v34i3.5495>
- Gen Digital. (2023). *Share of internet users who are willing to accept online privacy risks for convenience as of January 2023, by country [Graph]*. In statista. <https://www.statista.com/statistics/1023952/global-privacy-risks-accept-convenience-convenience/> (Erişim tarihi: 15.03.2025).
- Ginosar, A. ve Ariel, Y. (2017). An analytical framework for online privacy research: what is missing? *Information & Management*, 54(7), 948–957. <https://doi.org/10.1016/j.im.2017.02.004>
- Graeff, T. R. ve Harmon, S. (2002). Collecting and using personal data: consumers' awareness and concerns. *Journal of Consumer Marketing*, 19(4), 302–318. <https://doi.org/10.1108/07363760210433627>
- Gültekin, V. (2024). Bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalığı. *Bilgi Dünyası*, 25(2), 185-215. <https://doi.org/10.15612/BD.2024.768>
- Heirman, W., Walrave, M., Ponnet, K., Van Gool, E. (2013). Predicting adolescents' willingness to disclose personal information to a commercial website: testing the applicability of a trust-based model. *Cyberpsychology*, 7(3), 1–23. <http://dx.doi.org/10.5817/CP2013-3-3>
- Henkoğlu, T. (2015). *Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması*. Yetkin Yayınları.
- Hoy, M. G., ve Milne, G. (2010). Gender differences in privacy-related measures for young adult facebook users. *Journal of Interactive Advertising*, 10(2), 28–45. <https://doi.org/10.1080/15252019.2010.10722168>
- Hunt, L. K. C., Steele, J. E., Koposko, J. L., Cromwell, J. ve Lambert, T. A. (2023). E-resource librarians perceptions on library patron privacy. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(3), 102704. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2023.102704>
- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2015). *IFLA statement on privacy in the library environment*. <https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-privacy-in-the-library-environment/>
- Jamin, J., Noor Arifin, N. A., Mokhtar, S. A., Rosli, N. N. I. N. ve Shukry, A. I. M. (2019). Personal information, privacy concern, internet, information and communication technology (ICT), social media, information management. *Malaysian E Commerce Journal (MECJ)*, 3(2), 15-17. <http://doi.org/10.26480/mecj.02.2019.15.17>
- Jang, C. ve Sung, W. (2021). Beyond the privacy paradox: The moderating effect of online privacy concerns on online service use behavior. *Telematics and Informatics*, 65, 101715. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2021.101715>
- Kakırman Yıldız, A. (2012). Sosyal paylaşım sitelerinin dijital yerlilerin bilgi edinme ve mahremiyet anlayışına etkisi. *Bilgi Dünyası*, 13(2), 529–542. <https://doi.org/10.15612/BD.2012.155>
- Kansal, P. (2014). Online privacy concerns and consumer reactions: insights for future strategies. *Journal of Indian Business Research*, 6(3), 190–212. <https://doi.org/10.1108/JIBR-06-2012-0046>
- Kaplan, İ. (2017). *Üniversite öğrencisi sosyal medya kullanıcılarının mahremiyet algısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS - AMOS - META uygulamalı istatistiksel analizler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karahisar, T. ve Hayır, C. (2023). Sosyal medya ile değişen mahremiyet: Z kuşağındaki öğrencilerin mahremiyet algısı üzerine bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 157-170. <https://doi.org/10.33437/ksusb.1144634>
- Kaşıkçı, D., Çağiltay, K., Karakuş, T., Kuşun, E. ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230-243. <https://educationandscience.ted.org.tr/article/view/1229/1214>
- Karakuş, A. ve Öniş, C. (2025). Sağlık çalışanlarının çevrimiçi mahremiyet farkındalığının yapay zekâ kaygısı üzerine etkisi: Ankara Şehir Hastaneleri örneği. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 127-141. <https://doi.org/10.55050/sarad.1694261>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Katulic, A. (2023). Information privacy culture in Croatian libraries. *Library Management*, 44(6-7), 411–425. <https://doi.org/10.1108/LM-03-2023-0020>

- Koca, H. K. ve Mücahit, M. (2023). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanımındaki mahremiyet algısı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 57, 7-32. <https://doi.org/10.21054/deuifd.1208161>
- Kokolakis, S. (2017). Privacy attitudes and privacy behaviour: A review of current research on the privacy paradox phenomenon. *Computers & Security*, 64, 122-134. <https://doi.org/10.1016/j.cose.2015.07.002>
- Korucu, A. T. ve Gürkez, E. (2019). An analysis of online privacy concerns of teacher candidates. *Participatory Educational Research*, 6(2), 15-25. <https://doi.org/10.17275/per.19.9.6.2>
- Krasnova, H., Spiekermann, S., Koroleva, K. ve Hildebrand, T. (2010). Online social networks: Why we disclose. *Journal of Information Technology*, 25, 109-125. <https://doi.org/10.1057/jit.2010.6>
- Külcü, Ö. ve Henkoğlu, T. (2014). Privacy in social networks: An analysis of Facebook. *International Journal of Information Management*, 34(6), 761-769. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2014.07.006>
- Lamdan, S. (2015). Librarians as Feisty Advocates for Privacy. *Urban Library Journal*, 21(2). <https://academicworks.cuny.edu/ulj/vol21/iss2/2>
- Lin, J. H. (2015). The role of attachment style in Facebook use and social capital: Evidence from university students and a national sample. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 18(3), 173-180. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0341>
- Livingstone, S., Bober, M. ve Helsper, E. J. (2005). Active participation or just more information? Young people's take-up of opportunities to act and interact on the internet. *Information, Community & Society*, 8, 287-314. <https://doi.org/10.1080/13691180500259103>
- Milne, G. R. ve Rohm, A. J. (2000). Consumer privacy and name removal across direct marketing channels: exploring opt-in and opt-out alternatives. *Journal of Public Policy & Marketing*, 19(2), 238-249. <http://dx.doi.org/10.1509/jppm.19.2.238.17136>
- Moscardelli, D. M. ve Divine, R. (2007). Adolescents' concern for privacy when using the internet: An empirical analysis of predictors and relationships with privacy-protecting behaviors. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 35(3), 232-252. <https://doi.org/10.1177/1077727X06296622>
- Okumuş, M. ve Atılğan, S. S. (2021). Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerileri ile dijital mahremiyet kaygısı arasındaki ilişki. *TRT Akademi*, 6(12), 342-363. <https://doi.org/10.37679/trta.907558>
- O'Neil, D. (2001). Analysis of internet users' level of online privacy concerns. *Social Science Computer Review*, 19(1), 17-31. <https://doi.org/10.1177/089443930101900103>
- Özdemir, Y. A., Şahin Tekin, S. T. ve Esin, A. A. (2019). Çözümlü örneklerle örnekleme yöntemlerine giriş. Seçkin.
- Paine, C., Reips, U.-D., Stieger, S., Joinson, A. ve Buchanan, T. (2007). Internet users' perceptions of 'privacy concerns' and 'privacy actions'. *International Journal of Human-Computer Studies*, 65(6), 526-536. <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2006.12.001>
- Park, Y. J. ve Jang, S. M. (2014). Understanding privacy knowledge and skill in mobile communication. *Computers in Human Behavior*, 38, 296-303. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.05.041>
- Petronio, S. (2002). *Boundaries of privacy*. State University of New York Press.
- Robison, W. L. (2017). Digital privacy: Leibniz 2.0. *Orbit Journal*, 1(2), 1-9. <https://doi.org/10.29297/orbit.v1i2.54>
- Schoeman, F. (1984). Privacy: Philosophical dimensions. *American Philosophical Quarterly*, 21(3), 199-213. <https://www.jstor.org/stable/20014049>
- Sheehan, K. B. (1999). An investigation of gender differences in on-line privacy concerns and resultant behaviors. *Journal of Interactive Marketing*, 13(4), 24-38. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6653\(199923\)13:4%3C24::AID-DIR3%3E3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6653(199923)13:4%3C24::AID-DIR3%3E3.0.CO;2-O)
- Sheehan, K. B. (2002) Toward a typology of internet users and online privacy concerns. *The Information Society*, 18(1), 21-32. <https://doi.org/10.1080/01972240252818207>
- Smith, H. J., Milberg, S. J. ve Burke, S. J. (1996). Information privacy: Measuring individuals' concerns about organizational practices. *MIS Quarterly*, 20(2), 167-195. <https://doi.org/10.2307/249477>
- Soffer, T. ve Cohen, A. (2014). Privacy perception of adolescents in a digital world. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 34, 145-158. <https://doi.org/10.1177/0270467615578408>
- Stewart, K. A. ve Segars, A. H. (2002). An empirical examination of the concern for information privacy instrument. *Information Systems Research*, 13(1), 36-49. <https://doi.org/10.1287/isre.13.1.36.97>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. bs.). Pearson Education.
- Taddicken, M. ve Jers, C. (2011). The uses of privacy online: Trading a loss of privacy for social web gratifications? *Privacy online* içinde (ss. 143-156). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-21521-6_11

- Taddicken, M. (2014). The ‘privacy paradox’ in the social web: The impact of privacy concerns, individual characteristics, and the perceived social relevance on different forms of self-disclosure. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19(2), 248–273. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12052>
- Thales Group. (2024). *Share of consumers worldwide that trust digital services in 2024, by industry [Graph]*. In statista. <https://www.statista.com/statistics/1358460/digital-trust-consumers-worldwide-by-industry/> (Erişim tarihi: 15.03.2025).
- Topbaş, H. ve Gazi, M. A. (2016). Sosyal ağlarda gizlilik kaygısının ölçülmesi: İnönü Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 143-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inijoss/article/420099>
- Töngel, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin çevrim içi mahremiyet farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları*. Seçkin.
- Utz, S. ve Kramer, N. (2009). The privacy paradox on social network sites revisited: The role of individual characteristics and group norms. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 3(2), article 1. <https://cyberpsychology.eu/article/view/4223>
- Wang, T. Chin, C., Benner, C., Hayes, C. M., Wang, Y. ve Bashir, M. (2023). Patron privacy protections in public libraries. *The Library Quarterly*, 93(3), 294–312. <https://doi.org/10.1086/725069>
- WIN. (2024). *Understanding digital concerns*. <https://winmr.com/understanding-digital-concerns/> (Erişim tarihi: 15.03.2025).
- Wu, K. W., Huang, S. Y., Yen, D. C. ve Popova, I. (2012). The effect of online privacy policy on consumer privacy concern and trust. *Computers in Human Behavior*, 28(3), 889-897. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.12.008>
- Yabancı, C., Akça, F. ve Ulutaş, E. (2018). Çevrimiçi mahremiyet kaygısı ve duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 54, 191-218. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/connectist/article/439127>
- Yang, H. (2014). Prior negative experience, online privacy concerns and intent to disclose personal information in Chinese social media. *International Journal of E-Business Research*, 10(2), 23-44. <https://doi.org/10.4018/ijebr.2014040102>
- Yazgan, Ç. Ü. (2022). Investigation of the relationship between online privacy concerns and internet addiction among university students. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 5(1), s. 61-77. <https://doi.org/10.47951/mediad.1090414>
- Zengin, A., Zengin, G. ve Altunbaş, H. (2015). Sosyal medya ve değişen mahremiyet “facebook mahremiyeti”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), 112-136. <https://doi.org/10.19145/guifd.11157>
- Zhang, R., Chen, J. Q. ve Lee, C. J. (2013). Mobile commerce and consumer privacy concerns. *Journal of Computer Information Systems*, 53(4), 31–38. <https://doi.org/10.1080/08874417.2013.11645648>
- Zimmer, M. (2014). Librarians’ attitudes regarding information and internet privacy. *The Library Quarterly*, 84(2), 123–151. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/675329>
- Zukowski, T. ve Brown, I. (2007). Examining the influence of demographic factors on internet users’ information privacy concerns. *Proceedings of the 2007 Annual Conference of the South African Institute of Computer Scientists and Information Technologists on IT Research in Developing Countries, Port Elizabeth, South Africa, October 2–3 içinde* (ss. 197–204). <https://doi.org/10.1145/1292491.1292514>